СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 97. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 28-го квітня 1939. No. 97. Jersey City, N. J., Friday, April 28, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ ВІЙНИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Американської Федерації Праці, Вилієм Ґрін, написав листа до голови сенатського комітету заграничних справ, в якім зазначує позицію своєї орґанізації в справі невтральнестевого акту. Ґрін говорить, що теперішний невтральнестевий акт, який заборонює якінебудь втручання Америки в чужі війни, є добрий і його не треба змінювати. Всяка зміна означалаб також зміну невтральнестевої політики. А цього, писав Ґрін, Америці не потрібно. Америка вийде найкраще на тім, коли буде ізолюватись від чужих военних конфліктів.

Перед згаданим комітетом зізнавав особисто представник моряцьких юній, звязаних з К.П.О., Ралф Емерзон. Він, в імені своїх організацій сказав противне, а саме, він був проти ізоляції Америки на випадок війни, та був за те, щоб згаданий невтральнестевий акт змінити.

ЗАКУПНО НОВИХ ВІЙСЬКОВИХ ЛІТАКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Як тільки президент Рузвелт підписав конґресову ухвалу, призначуючи военному департаментові суму 540 міліонів долярів на военні цілі, згаданий департамент, годину по підписанню, замовив у фабриках 571 військових літаків, бомбовиків та переслідувачів, за ціну 50 міліонів долярів. Военний департамент задумує перевести реорґанізацію серед старшинського персоналу, та усунути всіх старшин, які внаслідок слабого здоровля, або старости, не можуть якслід виконувати військової служби. Президент Рузвелт, підписуючи одну суму на зброєння, відразу зажадав від конґресу нових грошей, в сумі 31 міліонів долярів, на будову летунських баз здовж побережжя Тихого океану.

ЯПОНСЬКИЙ АМБАСАДОР УСПОКОЮЄ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Перед місцевою торговельною палатою виголосив японський амбасадор до Вашинґтону, Горінучі, промову, в якій сказав, що Японія ніях не хоче замикати відкритих дверей в Китаю для американського експорту. Японія і Америка жили в згоді довгі роки і ту згоду Японія хоче надалі задержати. Щодо приналежности Японії до оси Берлін-Рим, то, після слів Горінучого, це не має великого значіння.

ІКЕС ВІТАЄ ЧУЖИНЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Секретар Ікес виголосив в готелі Валдорф Асторія промову, в якій сказав, що американський уряд радіє з того, що до Америки прибувають тепер політичні утікачі з Европи. А то тому, говорив Ікес, що вони приносять науку, мистецтво, та високу культуру.

В КАНАДІ ЗАТРЕВОЖЕНІ АМЕРИКАНСЬКОЮ ВИМІНОЮ ЗБІЖЖЯ.

ОТАВА. — Канадійські продуценти збіжжя затревожились тим, що тепер американський уряд переговорює з анґлійським в ціли виміни пшениці та бавовни за ґуму і цину, яких потрібно Америці на випадок війни. Канадійські фармери бояться, що це зменшить їх можливости експорту пшениці до Англії, та обнижить ціну на пшеницю. Побоювання існує не звертаючи уваги на те, що Анґлія і Америка зобовязались згаданих продуктів не пускати на ринки, тільки тримати їх в маґазинах на випадок війни.

СКІЛЬКИ ЗІБРАЛИ В АМЕРИЦІ НА „СПЕНИШ ДЕМОКРАСІ".

ВАШИНҐТОН. — Ріжні американські орґанізації, що помагали червоному еспанському урядові, зібрали в Америці 2 міліони 356 тисяч долярів. З того вислали до Еспанії один міліон і 700 тисяч, а поверх пів міліона зужили на свої адміністраційні цілі.

ПРЕСА НА СЛУЖБІ НАРОДУ.

НЮ ЙОРК. — Предсідник Товариства Американських Ґазетярів, Стальман, закликав своїх 700 товаришів, щоб вони в пресі неустрашимо поборювали всяких демаґоґів і крутіїв, а також проступників, без огляду на їх становище.

ФАРЛІ СИЛЬНИЙ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Політичні круги стверджують, що в Демократичній Партії, попри президента, Фарлі є найсильніший. Колиб нині прийшло до номінації кандидатів, то він вже має більшість голосів за собою. Але, як стверджують політичні круги, він сидить тепер тихо. Він не хоче тих голосів „завязувати у мішок", бо ануж Рузвелт скаже йому цей „мішок" собі віддати. Це значить, що Рузвелт в останній хвилі може рішитись сам щераз кандидувати.

ЗАМІТНИЙ ПРИКАЗ

Моряки американських военних кораблів, що готові були вибратися на забаву на сушу в Портсмавті, Верджінія, прочитали на таблиці бюлетинів приказ для всіх кораблів вертатися на Тихий океан.

НАТИСК НА ЛИТВУ.

Варшава. — Побоюються нових комплікацій, бо Німеччина вимагає від Литви широких економічно-торговельних концесій, щоб таким чином звязати Литву економічно тісно з Німеччиною.

ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ І СЕНАТ У ЦИФРАХ.

Національний склад сойму виглядає так: поляків 183, українців 19, білорусинів 1, жидів 5. Освіта: вищу освіту має 104 послів, середню — 53, нижчу — 53. Релігія: римо-католиків 177, греко-католиків 12, православних 8, евангеликів 5 та мойсеєвої віри 5. Заняття: хліборобіт — 70, промисловців і купців — 9, адвокатів — 20, інжинірів — 16, урядовців — 40, лікарів — 4, духовних — 6, журналістів — 6 і т. п. Національний поділ сенату: поляків 87, українців 6, німців 2, 1 жид та 1 москаль. Освіта: вища — 62, середня — 27, нижча — 7. Релігія: римо-католиків — 85, реко-католиків — 5, православних 1, евангеликів — 3, мойсеевої віри — 2 та 1 старообрядовець. Зайняття: хліборобів — 20, промисловців, купців і ремісників — 6, вільні професії — 20, урядовці — 42, інші — 8.

ВИБИЛИ ЗНОВУ ШИБИ.

Пишуть нам із Самбора: Вночі з 14. на 15. березня вибито шиби в парохіяльнім уряді у Самборі. Тої самої ночі вже втретє вибили шиби в будинку ґімназії Рідної Школи і в домі проф. І. Филипчака. — В кілька днів пізніше арештовано і відставлено до вязниці о. Володимира Івашка, самбірськоо сотрудника. Дня 22. березня арештували в Самборі Володимира Пришляка, просвітянськоо орґанізатора і перевели ревізію в канцелярії „Просвіти".

НОВІ ПОКЛАДИ ЗОЛОТА НА УРАЛІ.

В околицях Первоуральська ґеольоґічна експедиція викрила нові багаті поклади золота в піску. Совети задумують ще цього сезону приступити до видобування золота.

ІСТОРІЯ ПАП.

Історію пап, від св. Петра до Пія XI-го видає у Лонґмана в Лондоні д-р Йозеф Бернгарт п. н. „Ватикан як великодержава".

ВЕЛИКА АФЕРА З ФАЛЬШУВАННЯМ ПОШТОВИХ МАРОК.

Поліція в Ризі викрила велику аферу з фальшуванням поштових марок. Члени ватаги пускали в обіг фальшиві латвійські поштові марки і поштові марки ріжних держав, що їх радо купували філятелісти. Слідство виявило, що в Ризі була централя фальшівників, які поширювали фальсифікати по всіх прибалтійських державах. Наслідком цієї афери понад 800 осіб має шкоду на суму кількадесять тисяч латів.

ЗНОВУ КС. ІЛЬКУФ.

Львівський о з о н і в с ь к и й „Дзеннік Польскі" помістив цілосторінкову реляцію про новий виступ кс. Ількова у Ченстохові. Там знову „зебрала сен лічне млодзеж грецко-кат. з Малопольскі Всходней" і кс. Ількуф знову виголосив промову з нечуваними нападами на ерархію греко-католицької Церкви та взагалі на українське духовенство. Кс. Ількуф виступає „в обороні Унії греко-кат. Церкви з латинським католицьким К о с т е л о м у Польщі". Але перед ким він ту „унію" боронить — невідомо.

НОВИЙ ЧАСОПИС В УССР.

У московських державних друкарняних заведеннях почали видавати новий щоденник п. н. „Колхозник України". Це новий популярний щоденник, що нагадує московський вечірний щоденник „Вечерная Москва". Часопис „Колхозник України" має виходити у накладі 300,000 примірників з ілюстраціями.

СКОНФІСКОВАНІ КНИЖКИ.

Комісаріят уряду в Варшаві заборонив останніми часами продавати в Варшаві такі книжки: Г. Берґер: Матеріялізм християнства; Матильда Людендорф: Погляд на науку моралі римської церкви й А. Ciєобр: Проблеми України й европейський мир (по французьки).

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ Т-ВА „ЛУГ" В ІВАНЮ ПУСТОМУ.

У перших днях квітня ц. р. староство в Борщеві розвязало Т-во „Луг" в Іваню Пустому.

ПОМЕРЛА ПЕРША У СВІТІ ПАСАЖИРКА ЛІТАКА.

В Лондоні померла недавно п-і Л. Седі, вдова одного з перших піонірів летунства, командора Седі, який згинув 25 років тому підчас летунської катастрофи. Пані Седі вибралася в подорож літаком зі своїм чоловіком у 1908 р. і була першою жінкою, що їхала літаком. Від того часу дійшло в летунстві до дійсного перевороту, бо між „асами" летунства є не лише мужчини, але також жінки.

САБОТАЖІ В ХЕМІЧНІМ ПРОМИСЛІ.

Московська „Правда" помістила статтю комісаря хемічного промислу Денісова, який стверджує, що „якась таємна рука переводить масово акти шкідництва в советськім хемічнім промислі". Стверджено багато випадків свідомого ушкодження фабричних інсталяцій, звязаних неоднократно з каліцтвом робітників. Метою злочинної акції ворогів народу внеможливити здійснення продукційних плянів. Денісов взиває робітників, щоби допомогли владі викрити шкідників у хемічнім промислі, що має велитенське значіння для оборони СССР.

ПЕРЕТЯГАЮТЬ НА ЛАТИНСЬКИЙ ОБРЯД.

У підльвівських селах Дмитровичі та Глуховичі, почавши від 16. березня ц. р., поліція з Ґаїв ходить по хатах мішаних подруж і там приказує підписувати готові вже протоколи про перехід жінок і дітей на латинський обряд. Це підписування відбувається під натиском, бо застрашена жінка підписує, що їй кажуть. Поліція настроює відповідно чоловіків римокатоликів, які теж вимагають від своїх жінок та дітей переходу на латинство. Цікаво, хто видав постерункові державної поліції в Гаях такий приказ, бо староста Замечнік нічого про це не знає.

„ВІРИМО В СКІЛЬКІСТЬ НАШИХ ДИВІЗІЙ..."

В звязку з останніми подіями в Европі, „Польска Збройна" містить боєву статтю п. н. „Ми готові", в якій між іншим пише:

„Народ без лицарського духа не може існувати. Трагічний приклад Чехословаччини є тут аж надто вимовним прикладом. Ми, поляки, ту вимову розуміємо. У звязку з тим ставимо справу ясно й виразно: ми готові до всякої війни, з кожним, навіть найсильнішим противником. Польський народ не має почуття нижчости супроти могутніх народів цього світу, бо усвідомляє собі вповні факт, що сам до тих сильних народів належить. Не лякає поляків ані число неприятельських дивізій, ані технічне вивінування, ані чийнебудь тупет. Бо віримо, що скількість наших власних дивізій, їхній технічний виряд, їхній боєвий дух і мужеська постава всього народу вповні вистарчить до перемоги".

„Ми спокійні, бо знаємо, що наші перемоги є не тільки мрійвиною. Знаємо гаразд, що наші багнети і в майбутньому будуть засобом наших перемог".

ПОЛЬСЬКА ПРОПАҐАНДА ПРО „ЗМІНИ" СЕРЕД УКРАЇНЦІВ

ВАРШАВА. — В телеґрамі до нюйорського польського часопису „Нови Свят" подає кореспондент цього часопису, що українська преса під Польщею повна „гірких нарікань на Німеччину за заведені надії щодо Закарпатської Руси (такої назви вживає ґазета. Ред.)" Далі пише, що львівське „Діло" стверджує, що „Німеччина зрадила українців, а німецький нарід кладе хрест на житті й ідеалах своїх вчорашніх приятелів".

ЗАЯВА ВІД У.Н.Д.О.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що голова УНДО мав заявити, що „українська людність не є тепер під чужими впливами, а в своїх орієнтаціях керується льояльністю до польської держави".

НЕ ЗГАДУТЬ ЗА АВТОНОМІЮ.

ВАРШАВА. — Польська Аґенція Телеґрафічна, що пускає у світ ріжні вісти про „вірність українського народу зглядом Польщі", не згадує ні словом про українські домагання автономії, піднесені тепер Українською Парляментарною Репрезентацією у польськім соймі, про що пишуть заграничні кореспонденти.

ВОЄВОДА КИСІЛЬ, ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ І РЕДАКТОР КЕДРИН.

ЛЬВІВ. Хто й як розвязує тепер питання польсько-українських взаємин? Про це можна частинно довідатись з відомого „Ілюстрованого Курієра Цодзенного" з 14. квітня б. р., що містить статтю під таким наголовком „Кисіль, чи Хмельницький — з темряви неґації на сонце живої правди". Отже світлом серед темряви польсько-українських відносин є для цеї ґазети Кисіль, польський воєвода з часів Хмельниччини, що „хотів братньої згоди", що „протиставився братовбивчій боротьбі" і „був вислoвом правди". Це є протиставлення Хмельницькому, що то „у чужих потуг проти спільної матері шукав протекцій". Слово „матір" має тут означати „Польща". Так це розуміє польська ґазета. Вона тепер порівнує Кисіля до „чолового українського публіциста п. Кедрина-Рудницького", що то є редактором „Діла", і пише, що „надійшла пора злагіднення й поправи польсько-українських взаємин". Польська преса цитує Кедрина як такого, що ніби вже давно звертав увагу українського громадянства на те, щоб так дуже не вірити Німеччині, а шукати згоди з Польщею. Та, пише „Новий Час", треба сумніватись, чи і п. Кедрин так розуміє „нормалізацію польсько-українських відносин", як їх розумів старий Кисіль і як їх розуміє автор тієї статті в „ІКЦ".

БРАНКА В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Ті, що вродилися підчас світової війни, або зараз по ній, будуть тепер покликані до примусової військової служби. Такого примусу Анґлія досі не знала. Підуть служити ті, що мають по 20 і 21 років.

ПРИСПІШИТЬ ВІЙНУ.

РИМ. — Перше враження з вістки про примусову військову службу в Анґлії є те, що це війни не відверне, а тільки її приспішить, бо Німеччина й Італія не будуть ждати, аж Анґлія стане справжньою военною потугою ще й на суші.

ІСТОРИЧНА ПОДІЯ В ЮГОСЛАВІЇ.

ЗАГРЕБ. — Дійшло в засаді до угоди між сербами і хорватами. Угода є вислідом переговорів і взаємних уступок між представником уряду, прем'єром Цветковичом, і хорватським провідником д-ром Володимиром Мачеком. Хорватія буде надалі складовою частиною Югославії, але зединеною з нею на федералістичних основах. Автономія Хорватії обійматиме також і землі Славонії й Дальматії. Проект має бути ще затверджений хорватськими представниками.

ГЕНДЕРСОН НА ПОСЛУХАННІ.

БЕРЛІН. — Британського посла сера Гендерсона приняв підсекретар в міністерстві заграничних справ, а не сам міністер Рібентроп, що був „дуже занятий". При цьому зазначують, що Гендерсон не пробував дістати послухання у Гітлера. Все те є „дипльоматична пімста" за те, що Анґлія відкликала Гендерсона, як Гітлер заняв Богемію і Чехію.

ПОЧВІРНИЙ СОЮЗ.

ЛОНДОН. — Міжнародня політика окруження Німеччини обертається в Анґлії тепер довкола цього, щоб заключити тісний оборонний союз з Францією, Советами і Туреччиною. Совети є тепер дуже за такий союз. Вони особливо радіють з того, що Анґлія завела примусову військову службу.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади нале ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СПІЗНЕНЕ ПРИЗНАННЯ

Малюючи тло ріжниці між Сталіном і ґенералами червоної армії, що довело до розстрілу цих ґенералів, В. Кривицький, одинокий з них, що остався при житті, мимоходом і зовсім байдуже робить важні признання для відношення України до Росії.

Каже він, що тлом цього жорстокого непорозуміння була насильна колективізація селянських посілостей, себто перебирання їх на державу, чи, як це там називалося на користь спільних сільських господарств. Сталін уважав цю насильну колективізацію за основну справу. Від неї він певно сподівався великих і гарних успіхів для російської большевицької держави. Дуже можливо, що й керманичі большевицької армії в цьому з ним годилися, як неполітики не припускаючи наслідків цеї політики для армії.

Колективізацію переводжено большевицьким способом; як хто не годився на неї добровільно, того заставляли годитися, а як не хотів, то карали, і то карали жорстоко. Селян депортували й карали смертю. Проти опірних сіл ішли карні експедиції. Самий Кривицький загально подає, що від цеї колективізації загинули міліони селян.

Не рахуючися своїм звичаєм з числом жертв ні з їх терпіннями, большевицький уряд думав, що справа перейде, як переходили інші справи. Та тут зовсім несподівано терпіння селян найшли відгук серед червоної армії, на котру уряд покладається на випадок загрози з боків ворогів внутрішніх або зовнішних. Справа в тому, що большевицька армія в більшості це селянські сини. Почувши про знущання над своїми батьками й матерями, братами й сестрами, ці уніформовані селяни заметушилися. Серед них повстало обурення, невдоволення, почав навіть проявлятися дух бунту. Боєвість червоної армії, котрою так хвалилися її творці, пропала. Значить, на випадок якогось клопоту, зовнішного чи внутрішнього, уряд уже не міг бути її певним.

Відчули це й командуючі большевицької армії й почали робити на Сталіна відповідний натиск. Мусів це робити передовсім ґенерал Гамарник, начальник краєвої оборони. Йому співчували певно й командуючі офіцири, на чолі котрих стояв маршал Тухачевський. Вони представляли Сталінові, що, як уряд має бути певним армії, то уряд мусить припинити свою насильну колективізацію.

Чим скінчилися ці протести, знаємо. Сталін усіх членів опозиції перебив, а від політики насильної колективізації не відступив. Щоби не наражатися на програну зо зовнішним ворогом, котра могла би легко покінчитися упадком його диктатури, Сталін повів політику уступств супроти Японії, а потім супроти Німеччини, купуючи собі мир уступствами.

Чи купив він собі цей мир і певність навсегда, майбутнє покаже. Не виключена й така можливість, що російська армія непевна й не видержала би проби війни, але до такої проби не прийде, бо противники Росії не певні своїх армій і своїх запіль.

ЗЛОБОДЕННІ СПРАВИ ОСТАННЬОГО ЧАСУ

Писати сьогодні про наш галицький загумінок, про його настрої, турботи, змагання, насуває питання, чи воно буде цікаве й займаюче. Писати про події на галицькій землі в часі, коли з одного боку усі запевнюють про мир і ладяться до жорстокої, затяжної війни, коли найгірші шубравці й каторжники переповідають без заікнення слова кинені з Петрового човна про те, що „справедливість вимагає пошанування свободи й людської гідности"; коли всі працюють для миру, в той спосіб, що заключують неімовірні союзи; коли всі запевняють боротьбу до останньої каплі крови на випадок порушення границі їхнього краю, а за першим стрілом покидають свою столицю; коли западається суверенність та інтеґральність держав, а керманичі держав побільшують ряди безробітних; коли падуть остережні поклики „ані кроку дальше", що приневолюють послушних грабіжників перевозитися літаками, замісць машерувати людськими кроками... Здавалось би — все інше це марниця...

Признаюся, що з нехіттю беруся до писання в часі таких існуючих, чи загрожуючих катаклізмів. Але мою нехіть розброює свідомість про те, що наші — нехай для інших і — незамітні події, мають для українців не менш значіння, як золочене крісло для якогось там Зоґи, як ґенеральська шапка для якоїсь „Прхалі", чи 5 хвилинна нарада литовського сойму в справі віддачі Клайпеди. Миж дали вже доказ того, що в нас вже розгорілося почуття національної, кровної спільноти; що перестаємо жити дрібними ґрупками і без огляду на віддаль та відділюючі простори дихаємо одним повітрям спільного національного простору; що невидний спільний порух національного серця викликає в нас однаковий тиск чи упадок крови, радість чи журу. Тому певно з зацікавленням прочитаєте про деякі випадки останніх днів.

Ще минулої осени вдарила в українське громадянство мов грім з ясного неба неправдоподібна вістка, що держава має забрати спортову площу українського „Сокола" у Львові. Ця площа, то була тим, що легені українського орґанізму не тільки Львова, але усіх просторів, де живуть українці. Впродовж довгих років збирані жертви серед українського громадянства дали змогу набути кількаморгову парцелю ще в довоєнних часах. Величаві українські довоєнні спортові організації — „Соколи" й „Січи", ці предтечі „Галицької Армії" — представляли тут народові свою справність і дисципліну. Дальшими жертвами вже в повоєнному часі цю площу побільшили, бо й львівська Україна розрослася і потреби стали більші. Ввесь час відбувалися тут спортові грища українських змагунів. Щороку роївся просторий майдан пестрими національними уборами української дітвори шкіл „Р. Ш." Звенів українським словом з десяток тисячних уст, що не могли здержатися від відрухових окликів „слава" на вид справности й естетичних показів рідної молоді. Кожної осені подивляв нарід справність сільських і міських сокільських дружин, що на природньому травнику показували свою тілесну зручність. Тепер, того не буде. Площу вже забрали, бо... треба розбудовувати приміщення для техніки. Треба якраз на українській всенародній площі це зробити, хоч в межу є великі незабудовані міські простори. І все те робиться по „закону". по думці „великодніх слів св. Отця з Риму, що не може бути мира, якщо поміж народами нема взаїмного порозуміння"... І де піде наше юнацтво, де вибіжить українська молодь, де мають українські громадяни наситити око й духа видом дисциплінованої молодої маси?...

Одинокою можливістю для національного розвитку й поступу, це українські товариства. На них іде тепер хрестоносний наступ. Виглядає так, немов би це був **замаскований виїмковий стан.** При явному виїмковому стані перестають самочинно діяти всі товариства, а при такому стані, як тепер, **припинює влада поіменно товариства на цілих областях, як це є в Бережанщині, Коломийщині, Перемищині, Сокальщині, Тернопільщині, Добромильщині.** Причиною таких шикан є завсіди... загроза публичної безпеки поповнюваної всім тим, що в місцевості станеться якомунебудь полякові, чи тому, що за поляка мається. Вибють десь вікна якомусь, чи кине хтось каменем за якимсь ходачковим шляхтичем і вже причина готова. Так, якби то українське товариство мало повнити службу безпеки! При цьому вилазить цікава історія. **Полоса на захід від Сяну мабуть призначена на стравлення,** бо навіть така річ не має там права, як дозвіл на збірку для українських установ в повітах: Горлиці, Березів, Ряшів, Коросно, Ліско, Сянік, а навіть Перемишль і Ярослав!

До цих египетських кар приходять ще численні виселення з „пограничної" полоси та ще численніші арештування головно селянської і студентської молоді. **До самої львівської тюрми привели в днях 21. і 22. березня 165 українських студентів,** в тому всіх учасників звичайної студентської анкети, в числі 87 осіб. (Між арештованими є й Назар Ясінчук, студент медицини, син відомого делеґата до Америки Льва Ясінчука).

З польського боку часто балакається в нас про культурне суперництво між поляками й українцями. Польська преса пише навіть, що українці бояться польської вижчости. Але на ділі річ мається зовсім противно. Тому арештування українських студентів на час великодних ферій, це не тільки безглуздий страх перед їх фізичними виступами, але й перед культурними. А то в часі, коли польські студенти видали перед святами летючки з покликом до праці, головно на східних окраїнах (отже в українській частині), українські студенти сидять під ключем. Так виглядає культурне суперництво... Все те діється в пору, коли то з польської сторони попадають проблиски, що насвітлюють потребу зміни українського політичного наставлення; коли вшехполяки пишуть, що український „конюнктуралізм в польську сторону так довго не буде у спромозі перемогти ґерманофільства, доки українізм не переборе сам себе внутрішньо і щиро та вповні не стане на ґрунті польської державности". Все те в часі, коли й проурядові підголоски пишуть, що українське питання залежить у найбільшій мірі від того, яке становище до Польщі займе українська суспільність, бо „час відповідний, щоб направду почати співжиття обох народів" і то „час найвищий". Інша річ, що підстави бажаного й захвалюваного „співжиття" розуміє польська сторона далеко інакше, ніж навіть якась найподатливіша українська ґрупа. Бо от нарікає урядова безпартійна партія (ОЗН) у своєму орґані, що „не зважаючи на 20 літ співжиття в одній державі, трудно порозумітися з українцями щодо календаря й азбуки", що навіть „УНДО підпало під вплив неґативізму, виступаючи з низкою відомих заяв". Це такі нарікання на вимогу автономії. Зрештою, яких інших вимог можна надіятися, коли вшехполяки, що надають тон політиці навіть для своїх політичних противників, чи й ворогів, уживають гасла: „Польща для поляків"!

Всеж таки український елемент консолідується і держиться цілко. Коли в обличчі зовнішніх небезпек польський елемент хоче виступати як одно зігране тіло, то при надходячих львівських виборах до громадської ради до сьогодні ще нема порозуміння поміж польськими партійними угрупуваннями. А польська преса містить як заохоту для порозуміння приклади українського обєднання у Львові, представляючи українське громадянство у Львові як солідарну політичну одиницю, яка знає, чого хоче й до чого прямує. Ми знаємо, що така похвала українців на стовпцях польської ґазети, це страшак і заохота для польської публики. Але все таки — це щира правда і з цього можемо бути горді!

Львів, 12. квітня 1939. X.

СУЧАСНЕ ПОЛІТИЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Мадярська влада дуже занепокоєна тим, що все ще діють партизанські відділи в Карпатській Україні, не зносить воєнного стану. В останньому часі мадяри поновно розкинули з літаків летючки з зазивом, щоб населення видало зброю й з обіцянкою, що ті січовики, які до 10 квітня зголосяться самі, будуть помилувані. В цей підступ ніхто не повірив. Мадяри вмисне побивають українців і пускають назад між населення, щоб ширити паніку. Прилюдна думка бачить непевність та трусливість мадярської влади й населення розказує собі, що мадярській владі скоро прийде кінець. Щоб успішно боротися з такими ворожими настроями, військо забрало в усіх радіоапарати. Не можна дістати ніякої преси, крім мадярської.

На пошті й у шкільництві повний хаос. Арешти українців, оперті на доносах жидів та місцевих мадярів, прибрали такого застрашаючого виду, що сама влада мусіла формально виступити в закликах проти доносів. Економічне життя країни завмирає. Всі продукти дорожіють. Коли незначна частина населення сподівалася благ від „королівської влади" св. Стефана, то тепер і їй відкрилися очі. До Хусту прибуло на працю 500 мадярських робітників, які видирають працю нашому селянству й робітництву. Населення на поставлену шкільну анкету, яку хоче школу — мадярську чи українську („руську") виповілося в деяких місцевостях в 100% за своєю школою (Войнігово, Бедевля). Звичайно, школа буде мадярська — це заповідає програма навчання, що від вересня в школі викладовою мовою має бути мадярська мова. Всіх учителів, що працювали за української влади, усувають від служби.

Така то отже буде автономія, що про неї заповідають гучно мадярські плякати. Автономію розуміють мадяри в той спосіб, щоб населення годувало мадярських гонведів і щоб при цьому робило веселі міни — так говорять карпатські українці. Мадяри вивішують вірних синів країни, доптчуть всі права, які нарід здобув і закріпив за української влади. В народі лишила трівкий слід в глибині душі боротьба його найвірніших синів-січовиків з чехами й мадярами. Ця бортьба стала для народу леґендою, живою, писаною кровю історією, що її ворог так жорстоко хоче знищити.

Кривавий терор, підтриманий військовою диктатурою, безнастанні арешти — викликують обурення й приховану ненависть. Майно державних і приватних бюр, редакцій, театральні декорації — все це грабує мадярська влада. Всюди позривані українські вивіски, а на їх місце приходять виключно мадярські. Наслідком останніх подій навіть багато бувших москвофілів стали завзятими й переконаними українцями.

Все це вказує на те, що боротьба Карпатської України не скінчилася, а піде далі — аж до переможного кінця! — (У. П. С.)

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Бейон, Н. Дж. — до жертводавців на Святі Ольги Басараб додати: Меланія Задорецька $1.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(64)

Старушка в часі цеї цілої сцени не порушила головою, тримаючи очи звернені до неба і шепчучи молитву.

— А ось і цариця його — сказав цар. — Кудеяре, задуши своєю залізною рукою цю царицю цілої Руси.

Старушка не змінилась на лиці, лише дальше дивилась до гори і шептала молитву.

Почувши приказ, Кудеяр зразу жахнувся, але в голову у нього такі найшли думки: коли він не погубить старушки, то зробить це другий, а цар не простить йому цього і він не побачить своєї Насті. Він кинувся на старушку, здушив їй горло і вона в цій хвилі віддала духа.

— Юнака — сказав цар.

— Юнака — повторили любимці.

Привели другого старця, трохі молодшого від попереднього, але ледви ногами рушав. Він був в чорнім одязі, очи його були опущені, голова хилилася на груди.

Цар сказав:

— Князь Петро Щенятев! Як ти спасаєшся? Ти хотів іти в монастир і постричися, гадав тим способом оминути мій справедливий суд, а преці не оминув! Не удалось тобі, обманювати світ, сидіти в монастирі в теплі і достатках, та їсти монастирські карасі запиваючи вином — ось я з тебе самого зроблю монастирського карася.

Опричники кинулись на князя, зірвали з нього одіж до нага, відтак хопили за голову, руки і ноги, положили на сковороду і всунули в горіючу піч. Роздались страшні зойки. Цар обернувся спиною до печі.

Ввели високого чоловіка з кудлатою бородою, середніх літ. Побіч нього ішла жінка з переполоханим виразом лиця і хлопець літ сімнацяти.

— Батюшка-царю, змилуйся, — говорив приведений — єй Богу не лгу, обмовили мене... ніколи нічого не брав. Государю, земний Боже, помилуй, — і кланявся до самої землі.

— Царю-государю, помилуй, — заводила жінка і била поклони.

За нею хлопець мовчки кланявся.

Цар сказав:

— Казарин - Дубровський, ти, забувши на свою присягу хрестну, допустився проти мене злодійства, мимо нашого указу увільнив зі служби дітей боярських, взявши від них хабарі, а зробив ти це з намови ворога нашого Жигмонта-Августа, і за те заслужив собі на люту кару.

— Батюшка - государю! — сказав Казарин - Дубровський — провинився я в однім, що увільнив десять душ, давши їм виписи, не за хабарі, а на їх просьбу, що вони видались мені недужими і нездатними до военної служби, але щоби я це робив з намови твого ворога, цього у мене й в гадці не було.

— Брешеш псе — закричав цар.

— Батеньку рідний! Боже милосердний, пощади! — кричала жінка, соваючись у ніг царських.

На царський приказ опричники принесли стіну з цвяхами і привязали до неї роздягненого Казарина спиною, а по грудях, животі і руках водили розпаленим прутом. Нелюдські крики мученика заглушували зойки і стогни смаженого в печі Щенятева.

— Кудеяре і ти, Мамстрюк! лупіть до смерти кітками жінку і сина Казарина перед його очами. Вигубляйте собачий рід!

На жінці розірвали одіж від потилиці до пят, звязали руки і ноги та положили на поміст. Те саме зробили з хлопцем. Кудеяр з цілої сили бив кітками жінку, Мамстрюк хлопця, а інші опричники перевертали їх то грудьми то спиною на верх. І так били їх, доки не віддали духа.

Опісля привели цілу родину: отець низького росту, присадкуватий, з русою широкою бородою, з короткою шиєю, з очима вибалушеними, в котрих крім страху перебивався також вираз хитрости; коло нього немолода жінка з товстим лицем, дві підростаючі доньки з заплаканими очима і бліді немов полотно та двоє дітей, котрі ревіли і обтирали сльози рученятами, не знаючи, що з ними робиться.

Цар сказав:

— Господарю Тютев! ми були ласкаві для тебе і приказали заниматись нашою касою, а ти забувши на Бога і Його святі заповіди та нашу ласку, зачав окрадати нашу касу та змавлятись з своїми сторонниками, щоби передати нашу касу Жигмонтові-Августові і кримському ханові, а нас скинути з прадідного престола. Задумав ти бісів сину, збагатитися і прожити в достатках, а призабув, що хто з ласки Бога збагатіє, цей заслугує на тім світі кару від земного володаря а на тамтім буде терпіти вічні муки — тож за те заслужив ти на люту кару!

— У всім твоя воля, государю, — сказав Тютев — ти наш земний Бог, а ми твої раби; ми повинні тобі дякувати і за ласку і за кару.

І поклонився цареві до землі!

Жінка кланялася до землі і просила о пощаду, але зі страху не могла вимовляти виразно слів. За нею кланялись доньки, а діти з плачем повзали по землі.

— Ось, ми зачнем від твоїх доньок, — сказав цар. — Повісьте їх горі ногами і розпилуйте на половину.

Коли опричники виконували приказ, цар підійшовши з близька до клячучого Тютева та вказуючи на мучені доньки сказав:

— Гляди на муки і ганьбу свого роду! Така кара невірним і лукавим рабам: не тільки вони, але і їх проклятий рід потерпить муку за них, нічим не провинившися.

Мати кинулась до дочок, з котрих лилася потоком кров. Мамструк сильною рукою відіпхнув її.

— Малих дітей у піч! — заревів цар.

Жінка вже цілком стратила тямку і зачала плести якісь слова, неначе проклони.

— А! вона ще язиком мелькає, — сказав цар — вложіть їй могуз в губу і роздеріть до уший, а ти, Кудеяре, коли її голкою.

Опричники виповнили приказ, а Кудеяр колов жінку величезною голкою по цілім тілі.

— Досить, — сказав цар — забий їй цвях в тімя.

Кудеяр виповнив царський приказ, а опісля два опричники притримали за руки Тютева, два отворили йому губу. Мамстрюк, на царський приказ, влив йому в губу, з глиняного горнятка, розтоплене олово.

— Налий, налий горячого напитку! — говорив цар.

Тютев упав, видавши глухий крик за кілька хвилин кидався по помості. Цар тішився його судорогами.

Вкінці все затихло. Привели гарного чорнявого чоловіка літ двайцять пяти. Поруч з ним привели стару жінку, котрої правильні черти лиця і великі чорні очи вказували на бувшу красоту. Вона дивилася сміло і тримала голову так високо, неначе би ішла приймати дарунки.

(Далі буде).

З ДНЯ

„ЯКБИ ПОГОДИЛИСЬ ПРОВІДНИКИ!"

Нераз серед деяких наших рядових громадян можна почути нарікання на провідників. Мовляв, вони незгідливі. „Якби наші провідники погодились, то все булоб гаразд", вздихає наш громадянин. І говорить він це з вірою та переконанням. Якби тільки там, вгорі, провідники погодились, а народна робота поплилаб бистрим темпом, ми малиб силу, рахувались би з нами чужинці, почув би про нас світ. Ціле лихо у тім, що сварять ся провідники, думає він.

Дехто навіть радить змусити провідників, щоб вони „погодились". Нераз з долини, від рядових членів нашої суспільности, можна почути грізні перестороги, мовляв, „погодіться, а то зле з вами буде".

СКІЛЬКИ В ЦЬОМУ РАЦІЇ?

Певно, що через наше розсварення ми не такі сильні, як моглиб бути. Правда також, що колиб „наші провідники не сварились", то ми малиб силу. Але помилково є думати, що провідників, там, вгорі, можна заставити силою погодитись і прийти до порозуміння. Їх можна змусити мовчати, а навіть під загрозою потакувати головою. Але не можна їх силою направду зединити.

Колиж хтось силою змусить даного провідника мовчати і на все потакуючо кивати головою, то з такого „провідника" все одно користи не буде. Такий провідник, це фактично не провідник, тільки поштуркайло, помело, яким шпуряють то сюди, то туди якісь інші сили.

ЧИ В ІНШИХ НАРОДІВ Є РОЗЄДНАННЯ.

В інших народів, головно у тих, що мають демократичний устрій і можуть прилюдно говорити та писати те, що їм завгодно, є чимало найріжнородніших провідників. І то в політиці, економіці, науці, мистецтві, літературі, та в інших пребіжних галузях. Вони ріжняться між собою. Кожний із них видвигає якісь свої індивідуальні думки і переконання та старається інших людей в тому переконати.

Чи всі вони мають рацію? Ні, не всі. Деякі зовсім не мають слушности і хоч щирі, але плетуть дурниці. Інші свідомо туманять людей, бо так вигідно їм робити з особистого боку.

Уявім собі, що рядові громадяни, які слухають, чи читають про ці переконання найріжнородніших провідників, так озлобились на них, що порішили їх силою погодити, силою їм накинути один погляд на дані справи. Чи це їм удалосяб? Ні. Такий спосіб смішний.

А в той сам спосіб хотів би дехто з наших громадян силою погодити своїх провідників і змусити їх дивитись на дані справи одинаково.

ЯКИМ ШЛЯХОМ ПРИХОДИТЬ ДО ЄДНОСТИ?

В культурній суспільности, а головно в такій, де є свобода, що єдність осягається іншим шляхом: Громадяни пильно слідять за переконаннями своїх провідників, роздумують над їх кличами, приходять до своїх висновків, відшукують таких провідників, які погляди найбільше покриваються з їхніми, та в той спосіб творять обєднуючі гурти. Ті гурти ростуть з маленьких у більші і більші, аж поки не захоплять цілої нації та не згуртують її біля себе.

Решта „провідників", яких переконання не були правильні, сплили немов те сміття на воді. Їх не треба було арештувати, не треба було змушувати до згоди. Люди їх просто лишили і вони стали „пастирями без стада". Вони могли собі далі жити і далі голосити свої кличі, але ціла суспільність про них забула. Єдність була осягнена. І то єдність правдива, бо ідеольогічна.

В НАС ІНАКШЕ.

В нас, як було згадано, підходиться до цеї справи дещо інаше: якась організація поставить собі до проводу такого чоловіка, якого переконання і погляди не зовсім покриваються з настроями рядового членства. Цей чоловік починає голосити свої кличі. Ті кличі схрещуються з кличами інших провідників. Повстає так звана „сварка". Рядові члени денервуються, злостяться; а далі, замість усунути того провідника, з яким не погоджуються, або приступити до тої організації з якою погоджуються, — вони хочуть силою змусити і одних і других провідників погодитись. „Погодіться і погодіться", настоюють вони.

Таку „згоду" можна осягнути тільки серед безхребетних провідників, або серед тих, що їм на все наплювать і вони готові служити всяким переконанням. Така „згода" не принесе користи суспільности. Бо фактично це не буде ніяка „згода", тільки суспільний параліж, в якому не буде ні „сварок" ні праці.

В диктаторськім краю згоду осягають тим, що вистрілюють тих провідників, які противляться найвищому диктаторові. В демократичній системі широкий загал про те рішає. Він, або змушує невідповідного провідника уступити, або сам покидає дану інституцію і приєднується до тої, що відбиває його настрої.

ВІД СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

„Знову наш нарід ллє свою кров та іде на зустріч смерти, геройчно обороняючи свої права на землю батьків, бороняючи свою волю й незалежність. Маленька горстка молоди та старших наших патріотів, необроєна, без військового вишколу завзято бється з численною регулярною армією ворога за свою маленьку батьківщину-Карпатську Україну.

„Усіми покинутий на поталу жорстокого ворога український нарід не кориться страшній недолі, а мужньо іде на боротьбу з гаслом — краще смерть ніж неволя!

„Дорогі Сестри! Чим можете, поможіть цим героям. Заступіться за права нашого народу в Карпатській Україні! Заступіться правдивим словом і в чужоземній пресі, і по чужих парляментах, і серед чужого громадянства. Підтримайте нашу Карпатську Україну морально і матеріяльно!"

Ось так відзивається до нас Пані Софія Русова, почесна голова Всесвітнього Союзу Українок в письмі до Союзу Українок Америки, висланім з Праги дня 2. квітня 1939 р. Разом з тим надіслано нам звіт про працю Комітету Допомоги Збігцям з Карпатської України, який повстав у Празі, а також поклик, звернений до американської іміграції в справі матеріяльної допомоги жертвам трагедії в Карпатській Україні.

Надіслано нам також апель до світового жіноцтва, написаний у французькій мові, який переложено на англійську мову і розіслано до Міжнародних Організацій, Американського Червоного Хреста і до більших американських часописів.

На засіданню головної управи СУА, яке відбулось дня 24. квітня, рішено візвати всі відділи Союзу Українок, все членство, а також і ціле жіноцтво нашої іміграції до акції в справі збирання фондів на допомогу збігцям і нашим героям з Карпатської України. До таких жертв і протестів взивали ми членство ще 23. березня б. р., коли то поміщено в „Свободі" відповідний комунікат. І хоч ми вже збирали і зібрали допомогу, то тепер мусимо продовжувати ту працю.

Другої неділі місяця травня будемо святкувати „День Матері". Відсвяткуймо його як ніколи передтим і зложім велику і щиру жертву на допомогу тим матерям, що дали нам геройських Січовиків, що згинули в Карпатській Україні в боротьбі за волю нашого народу. Головна Управа СУА також ухвалила вислати з допомогового фонду $100 до Праги на негайну допомогу збігцям з Карпатської України. На ту ціль зложили ще на нарадах екзекутиви СУА по $5: Стефанія Абрагамовська і Катерина Дроздик.

Всі жертви просимо надсилати до Централі СУА на таку адресу:

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA,
48 East 7th St., New York, N. Y.

Анастазія Вагнер,
голова Союзу Українок Америки.

УВАГА! ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
ЗАХОДОМ „ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ" УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОН. ОРГАНІЗАЦІЙ
влаштовується
ВЕЛИЧАВИЙ СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ
в честь найбільшого генія української нації
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
В НЕДІЛЮ, 30. КВІТНЯ (APRIL 30, 1939)
В УКР. НАР. ДОМІ, 214 FULTON ST., ELIZABETH, N. J.
Початок у годині 3. пополудні. — Вступ 25 центів.

Програма концерту прекрасно зладжена. Виконає її Хор „Боян" під управою п. Михайла Ядловського. — Музичні виступи під упр. п. Й. Снігура. — Живий Образ дадуть діти Клюбу Танцюристів під управ. п. С. Могили. — Промовлятимуть: о. Пристай, в англ. мові п. Юрій Картичак. — Святочну промову виголосить редактор „Свободи" д-р ЛУКА МИШУГА.

Шановні укр. громадяни, молодь і старші! Прийдіть всі і вашою присутністю пошануймо одного з найбільших синів 45-міліонової української нації.

НЕ МОДА, А МІРА У СМАКУ

Чи ще модна моя сукня, плащ, капелюх? — ось які питання з тривогою ставить собі кожна жінка, яка хоче бути конче „модною" і елегантною.

Та, на жаль, вона не ставить поруч з тим собі іншого питання: „Чи це в мому стилю сукня, чи вона відповідає моїм матеріяльним спроможностям, тим нагодам, при яких буду її вбирати, мому оточенню, — чи буде вона, одним словом, для мене практична"...

В Парижі носять короткі сукні, вузенькі спіднички, або скажім поширені рамена — чи це для мене закон, щоб і я вбиралась у коротку суконку, хоч маю грубі, або нерівні ноги. Обтискає грубенька собі пані свої неформені бедра вузькою спідничкою, — бо це „модно". Поширює собі рамена жінка, яка й так має їх досить широкі, бо так виглядає модель у модному журналі, хоч той модель лежить на стрункій, довгоногій постаті. Прикрашує свою голову округлим тарільчиком-капелюхом пані з округлим як місяць личком, бо той капелюшок виставлено у вікні модиярки і він на око гарно презентується... і т. д. і т. д. Купуємо собі яскраву „цикляменову" суконку, боже це наймодніший колір, а забуваємо про те, що вона виглядатиме безглуздо серед бюрової обстанови, чи в нашім скромнім товаристві. Великі гроші платимо за газові панчішки, хоч ноги наші, на жаль, мають синяву шкіру, або забагато волосся на шкірі. Маємо черевики з ящірки, тоді, як не маємо вигідної щоденної обуви до праці.

Про що це все свідчить? Ми гонимо наосліп за наказами моди, що повстає десь у Парижі серед інших, а навіть цілком відмінних обставин.

Купуємо у крамниці матерію перетикану золотом чи сріблом, бо продавець нас запевняє, що вона модна, а не тому, що він нам каже, що вона практична чи непрактична.

Відсутність почуття власного стилю та того, що нашому становищу чи потребам відповідає — ось прикмети більшости тих жінок, що хочуть обовязково бути „модні" та псувати кров і печінку своїх приятельок.

Про те, що українки повинні створити свою національну моду, пристосовану до нашого життя і його вимог писали у нас уже дуже багато у жіночій пресі, робили вже й багато ріжних „показів", але на жаль у житті бажаних вислідів іще не видно.

Кидаю тут гасло: Хай кожна підбере відповідний для себе стиль, та памятає про вимогу сучасного життя: практичність і міра у смаку. („Діло").

З МУЗИКИ

ЩЕ РАЗ ПРО ТЕ САМЕ.

Минулої пятниці, дня 21. квітня, пощастило мені бути на концерті Фінляндського Хору в Карнеґі Гол. Це був виступ першого хору, що прибув репрезентувати та рекламувати свою націю на Світовій Виставі в Ню Йорку.

Сімдесять чудових голосів, прекрасний діріжер (проф. Клеметті), найвища хорова техніка, блескуче, яскраве виконання й чудова музика, особливо аранжировка (досить бідних) народніх пісень. Публика шаліла від захвату. Оваціям не було кінця. Не було кінця й розмовам про Фінляндію та висловам подиву й поваги до маленької нації, так сильної духом, так зорганізованої.

Можна з певністю сказати, що маленька Фінляндія не помилилась, пославши на Світову Виставу такий коштовний пропагандивний апарат, яким являється цей хор, бо її видатки значно окупились вже на першому концерті тим піднятям національного престижу, якого доконав художній успіх концерту.

Є речі цінніші від грошей, і які не продаються, ні не купуються грішми. Я сидів, слухав і не міг реагувати. Пригадувались колишні триюмфи моєї Капелі, а думка ввесь час верталась до будучого Українського Виступу на тій же Виставі, 18-го червня...

Виходить, що маленька нація, що має населення 3,500,-000, може ось так гідно поставитись між людьми та вислати за океан цілий полк артистів, яких широкий світ слухає з запертим віддихом, та ще цінує їх краще ніж ті борги, що їх Фінляндія сплачує Америці. Мабуть цей хор коштував фінів не мало!

А ми... і т. д. Навіть усунули з часописів „надгробний напис": „Виконаймо наш національний обовязок"!

Та розводитися про це тепер зайво й пізно, бо Вистава відчиняється за кілька днів. Але тому, що до Українського Виступу залишився ще якийсь місяць, то хочеться ще раз нагадати всім про цю немаловажну справу. Може хоч тепер почує той, хто має вуха. Адже не мало писалось за останні дні з приводу Карпатської катастрофи — про солідарність, культурну працю, пропаганду серед чужинців, належну резепрентацію на всіх ділянках життя і таке інше...

Проф. Олександер Кошиць.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIAN POET'S EFFORTS PRAISED IN ADDRESS HERE

The immortal works of the greatest Ukrainian genius and poet Taras Shevchenko and his accomplishments in behalf of the Ukrainian people, were lauded by Dr. Luke Myshuha of Jersey City, editor in chief of the Ukrainian newspaper "Svoboda," who spoke last night in Frontenac Hall at exercises commemorating the 125th anniversary of the birth of the Ukrainian patriot.

Nearly 400 people of Ukrainian extraction filled the hall and enjoyed the concert presented by the Lysenko Choir, directed by Peter Nayda, the vocal soloists including Miss Anna Szurko, Miss Anna Kostyk, Miss Mildred Dutka and John Zbupka.

Rev. Dennis Kulmatytsky, pastor of St. John the Baptist Ukrainian Greek Catholic Church, presided during the program sponsored by the Taras Shevchenko Society, Branch 416, Ukrainian National Association.

Speaking in his native tongue, Dr. Myshuha reviewed the life work of Shevchenko and declared that the great patriot is to the Ukrainian people what Abraham Lincoln is to Americans. "The Ukrainian people in Russia during Shevchenko's period found themselves in a similar situation as the Negro slaves did in America," the editor said, "and the great patriot's work can be compared to that of Lincoln in his efforts to free the Ukrainians from the Russian oppression."

Declaring that much of the success of the Nazis and Fascists is due to the fact that both governments stress youth organizations, Dr. Myshuha urged that youth in America be organized to help preserve democracy.

"American democracy is in danger, as long as the youth is indifferent in spirit of Americanism," the speaker declared.

"Shevchenko has high regard for America, declaring she is a bulwark of freedom and democracy quick to champion the cause of those who are oppressed," Dr. Mushyha said. "In predicting some 100 years ago that a free Ukraine was bound to rise he expressed his confidence that her development as a Free State would be found on the principles of the land of Washington."

(Herald News, Fall River, Mass., April 24, 1939.)

ПОВІДОМЛЕННЯ
ДЛЯ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ 39 і 282 УКР. НАРОД. СОЮЗУ В СИРАКЮЗАХ, Н. Й.
Повідомляється всіх членів обох відділів, що
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЗЛУЧЕНИХ ОБОХ ВІДДІЛІВ
відбудуться
В НЕДІЛЮ, В 3. ГОДИНІ ПО ОБІДІ.
Збори буде переводити гол. радний Іван Пігуляк. Тому, що ці збори дуже важні, члени повинні всі як один явитися на зборах.
ЗА КОМІТЕТ ЗЛУКИ:
Антін Гайдук і Петро Танасишин, голови; Іван Пігуляк і Дмитро Орнинч, фін. секретарі; Ілько Лущак, рек. секретар; Віктор Осухівський і Андрій Кудлик, касієри.

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ
чч.: 1, 2, 7, 9, 28, 31, 78, 85, 90, 98, 186, 189, 201, 228, 231, 248, 265, 305, 314, 365, 382, що
ОКРУЖНІ ЗБОРИ
згаданих відділів відбудуться
В НЕДІЛЮ, 30. КВІТНЯ (APRIL 30, 1939)
в годині 3. пополудні
В ШЕНАНДОА, ПА., В ГАЛИ ВЕСТ ЕН.
(то є де була стара церква).
Кожний урядник має явитися обовязково, а також і члени, котрі мають охоту. Повинні явитися масово члени від. 98., як також і молодіж, щоби почула, які користи дає У. Н. Союз. Позато маємо багато важних справ до полагодження. Всі ідемо на ті збори!
ЗА ОКРУГ:
Дмитро Капітула, предс.; Онуфрий Косцюк, касієр; Іван Чепа, мол., секр. і окружний організатор.

БРОНКС, Н. Й. ЗАПРОШЕННЯ БРОНКС, Н. Й.
НА
СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ
ЗАХОДОМ ЦЕРКОВНОГО СЕСТРИЦТВА І БРАТСТВА ПР. ДІВИ МАРІЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛ. ЦЕРКВИ СВ. ВОСКРЕСЕННЯ В БРОНКС, Н. Й. 675 Іст 183. Стр. влаштовується
В НЕДІЛЮ, 30. КВІТНЯ (APRIL 30, 1939)
СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ з такою програмою:
1. СОБОРНА СЛУЖБА БОЖА в годині 10. рано.
2. ПОСВЯЧЕННЯ ПАСОК і пр. зараз по Службі Божій в шкільній галі.
3. СВЯТОЧНИЙ ОБІД, музичні продукції шкільної молоді, промови і т. ін.
До участи запрошується все місцеве й околичне громадянство. — Комітет.

УВАГА! — НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!
ЗАХОДОМ ОДНОСЕЛЬЧАН З КАМІНКИ ЛІСНОЇ повіт Рава Руська,
відіграється
„ЖЕНИХ" (БАНДИТИ)
комедія на 2 дії зі співами
В СУБОТУ, 29. КВІТНЯ (APRIL 29, 1939)
В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ, 334 EAST 14th STREET, NEW YORK CITY.
Провід вистави спочиває в руках знаної з нюйорської сцені панни Р. КРАСНОВСЬКОЇ.
По виставі ВЕСНЯНИЙ БАЛЬ
Початок у 7. год. ввечір. Вступ 40 центів.
На це підприємство запрошується все українське громадянство до чисельної участи, бо прихід з цеї вистави є призначений на будову Укр. Народного Дому в Камінці лісній. За чемну услугу ручить — Комітет.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ ПОДІЛЛЯ
НОВА СЕРІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНІХ МЕЛОДІЙ ДЛЯ МІШАНОГО ХОРУ
в обрібці
МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО.
Д-р Б. Кудрик у „Ділі" висказується про неї з признанням. Д-р Ф. Стешко в „Українській Музиці" називає обрблення мистецьким, з боку технічного скрізь цікавим, не шаблоновим; „поодиноким голосам дається багато руху".
СЕРІЯ СКЛАДАЄТЬСЯ З ТРЬОХ ПІСЕНЬ:
1) Ой, на горі;
2) Ожеледь (веснянка);
3) Сиділа квочка коло кілочку (веснянка).
Ціна кожної пісні 25 центів.
До набуття в:
"Svoboda"
81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346

ШЛЮБ ТИХ, ЩО ЇХ УСІ ЗНАЮТЬ
Доґлас Фербенкс Молодший та його нова жінка, Марія Лі Еплинг Гартфорд, по шлюбі в церкві в Вествуд, Каліфорнія.

ДЕ ДІВСЯ?
ЮРІЙ ГОРЛІС-ГОРСЬКИЙ,
котрий написав незабутню повість
з української визвольної боротьби
ПРОТИ ЧЕРВОНОЇ МОСКВИ
під наголовком
ХОЛОДНИЙ ЯР
Як повстала Карпатська Україна Горліс-Горський покинув Галичину й пішов за Карпати.
Коли Карпатська Січ виступила до бою проти мадярських окупантів, Горліс-Горський пішов з Січчю.
Від того часу про нього пропала вістка.
Та лишилася по ньому його
НЕЗАБУТНЯ ПОВІСТЬ
ХОЛОДНИЙ ЯР,
котру прочитає з вдоволенням і насолодою кожний, що цікавиться боротьбою України проти її жадних сусідів.
ДВА ТОМИ — ЦІНА $2.00.
Замовлення шліть до:
"Svoboda"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ДІСТАЛА, ЧОГО ХОТІЛА.

Фейт Бейкон, що має танцювати на світовій виставі в Ню Йорку, вибралася на прохід по Ню Йорку зо серною. Поліцай її заарештував і повів на поліційну стацію. Ґазетярам, що про неї розписалися, заявила, що вона хотіла мати „поблиситі". Дістала.

WPA ДАЄ ДОРОСЛИМ ЛЮДЯМ НАГОДУ ДО НАУКИ

Бажаючи дістати безсторонну оцінку поступу, зробленого федеральним урядом в науці, президент Рузвелт назначив свого часу комітет для точного провірення програми навчання дорослих людей, яку веде WPA за допомогою уряду. Цей дорадчий комітет президента вже виконав призначену йому працю і видав друкований звіт в якім доказує, що плян освітньої праці серед дорослого населення має дуже велике значіння.

До згаданого комітету, що провірював плян після якого вчать дорослих людей при WPA входили: др. Д. С. Кемпбел, декан педаґоґічного факультету Пібоді Каліджу в Нешвил; д-р Ф. Г. Бейр, директор шкіл в Бронксвил, Ню Йорк і д-р О. Л. Гайвей зміністерства праці. Вони провірили методи орґанізації освітньої праці, почавши від установи FERA в 1933 році аж до тепер і переконалися, що вона дала добрі наслідки.

Передусім, кажуть згадані педаґоґи, дуже велике і важне діло робить WPA, що вчить дорослих неграмотних американців і чужинців читати і писати. Крім курсів для неграмотних, велике значіння мають ще курси для дорослих чужинців як стати громадяном Злучених Держав. 2

„Плян освітньої праці заключається в тім, що студентів учать основ конституції Злучених Держав і заохочують руководитися демократичними принціпами в приватнім життя. Стара система букварного вивчення іміґраційних приписів, уступила новому способові навчання, важнішому і більш людяному. Кандидата на громадянина Злучених Держав заохочується користати з громадянських свобід, які йому дає модерна демократія, а разом з тим брати на себе відповідальність, яка все іде в парі зі свободою".

Поміч в побореннюязикових трудноців іде в парі з простим, практичним поясненням про уряд Злучених Держав. Бувають випадки, що студенти на курсах громадянства вже перейшли і вже перейшло більш 200,000 чужинців. Велика часть з них вже дістала громадянські папери, а багато внесли аплікації.

В Ню Йорку натуралізаційний відділ при WPA давав поради іміґрантам з 78 країв. виписано 16,967 подань на громадянські папери і дано 40,000 листових відповідей на запити щодо громадянства Злучених Держав. Все це зроблено в часі від місяця вересня 1936 до червня 1938 року. В стейті Огайо 1938 року прийняло громадянство 5,500 чужинців з яких 75 відсотків перейшли курси громадянства при WPA.

Відділи Американського Леґіону й інші патріотичні орґанізації помагають уряджувати курси громадянства і приходять дивитися як студенти дістають громадянські папери. Кажуть, що завдяки такій допомозі чужинцям, в стейті Огайо біжучого року дістане громадянські папери більше людей як за останні двацять літ.

Комітет каже, що шкільні ради в ріжних стейтах радо одобрюють програму навчання при WPA, а краєва натуралізаційна служба признає цертифікат з громадянських курсів WPA як часть виконаних вимог кандидата на громадянство.

У звіті дорадчого комітету президента про систему навчання дорослих людей при WPA говориться, що крім курсів для неграмотних і громадянства ще ведуться й інші курси, з яких люди можуть користати. Наприклад, є курси робітничої освіти, курси для родичів, курси про здоровля, техніку і штуку. Можна теж студіювати музику, драму і другі подібні предмети.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О.

На народні цілі.

Підчас свячення пасок по домах, о. М. Запаранюк зібрав трохи писанок. Сестрицтво св. Ольги при укр. прав. церкві занялось на Великдень коло церкви розпродажею тих писанок, призначуючи прихід на Рідну Школу і раненим січовикам з Карпатської України. Розпродажею занялись: Параскевія Баранська, Катерина Ґолдер, Олена Мазур, Олена Тримбюк і Анна Матіїшин. Прийшло $21, котрі переслано через Обеднання з призначенням $10.50 на Рідну Школу, а $10.50 на ранених січовиків.

Марія Конарев, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На поміч раненим Карпатської Січи.

Збіркою занялися наступні члениці 14-го від. У. Ч. Х. ОДВУ: М. Михальчук, А. Левкут, М. Стружовська, К. Ващук, С. Федик, М. Баран, П. Батрин, К. Палінка, й члени 24-го відділу ОДВУ: В. Дідик, І. Семеґен, С. Левкут, П. Ващук і П. Федик.

Зложили: Й. Масляк $10; д-р І. Грибик $7; А. Котович $6; по $5: В. Хромей, о. С. Побуцький, Н. Семеґен, Й. Пошивак, І. Батрин, П. Ващук, В. Задойко, В. Дідик; інж. О. Луцейко $3.25; по $3: І. Семеґен, А. Градивський, В. Буґера, І. Дзядик, А. Дяків, . Столяр; по $2: В. Єднак, В. Бальон, Ф. Ґузіль, С. Костюк, О. Шеремета, А. Маланин, І. О. Матвієчко, Мішіґан Форнітюр Ко., П. Ґардій, П. і С. Федики, В. Василишин, М. Ю. Пошивак, Й. Шептак, Г. Іваськів, М. Дворянин, А. Левкут, В. Олексин, І. Даско, В. Василенко, М. Марків, В. Сидор; по $1: К. Палінка, К. Драч, С. Ярмій, С. Боднар, В. Сковрон, М. Андрусевич, М. Слупецький, О. Смол, А. Кривий, І. Рудницкий, А. Михальчук, М. Стружовська, Т. Воронюк, д-р Д. Каралаш, І. Саврій, д-р Д. Корбиляк, А. Навроцька, Н. Крук, А. Здан, М. Попович, І. Куцій, В. Візничак, Е. Бутковський, В. Лишак, С. Наконечний, П. Батрин, К. Берановський, В. Резник, Н. Дембіцький, П. Хмуринський, М. Попик, П. Кізел, Д. Барая, Д. Дауташ, М. Ящишин, Г. Трухан, С. Маґджак, М. Убога, Н. Шеремета, А. Баранецький, Е. К., І. В. Іванчук, В. Бартош, О. Грабовецький, П. Войтович, І. Процайло, К. Степко, К. Луцейко, Я. Демчук, Н. Максимець, М. Паславський, В. Пастирнак, М. Лишак, М. Михайленко, В. Шенайда, В. Коваль, В. Прокопчук, П. Батрин, д-р А. Т. Кібзей, Д. Мельник, Н. Баранецький, С. Любінський, Т. Петрик, Р. Вазик, Л. Любінський, Ю. Салович, В. Белей, Ф. Бурбан, В. Водянський, П. Лащиниця, А. Волох, І. Стружовський, Д. Михалюк, А. Блащук, В. Бойко, В. Польовий, І. Бойко, Т. Прициук, І. Худик, М. Філипс, С. Олійник, М. Баран, І. Кузь, Р. Мараз, Й. Ковальчук, В. Баран, М. Наконечна, П. Кирницький, І. Шестопалко; по 50 ц.: А. Седляр, Ф. Долотович, М. Кульчицький, М. Гакало, А. Сенчак, К. Кіщук, А. Сарафін, А. Шкрибало, Н. Яблонський, І. Гусак, Б. Остапенко, Еді Щу-Стор, М. Дрипен, І. Козачок, М. Михалишин, Й. Штайґмен, І. Бабак, Н. Лащук, П. Фіцик, М. Гулик, І. Камінецький, І. Гартнет, П. Сухачевський, І. Гусак, П. Маховська, Г. Вовк, М. Кос, А. Нюрак, С. Чорний; С. Заптон 25 ц.

Разом по день 15. квітня ц. р. включно, зібрано $250. Ці гроші вцілости вислано через Ц. У. ОДВУ на поміч раненим Карпатської України. Збірку на згадану ціль продовжуємо.

Управа 14. від. У. Ч. Х.
Управа 24. від. ОДВУ.

ТОНТОН, МАСС.

Поміч Карпатській Україні.

На заклик Обеднання до помочі Карпатській Україні, а головно тим героям-січовикам, що нині є ранені, чи десь на вигнанні, гром. К. Оліяр з Тонтон, Масс., жертвува від себе $25. Крім того не відказались від жертви також інші українські націоналісти з відділу 40 ОДВУ, а навіть зложили жертви деякі американці.

Дальші жертводавці зложили: М. Заверуха $5; Дж. Т. Говард $2; по $1: Р. С. Фуллер, Дж. О'Гірн, Дж. Спіро, Ева Червони, М. Хруняк, Т. Стойко, Анна Оліяр, С. Шура, М. Шаран, Н. Семеґен, С. Сорочка, М. Витязь, Х. Салата, Маруся Оліяр, Віктор Оліяр; по 50 ц.: Д. Дулеба; по 25 ц.: Г. Крохта, С. Вапенський, М. Походай; дрібними 15 ц.

З представлення „Ясні Зорі", відограного аматорами з Бостону, прийшло чистого приходу $16.75. Разом всего $65.15.

К. О.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Коляда на Рідний Край.

Зложили по $2: А. Швець, О. Колісник, Й. Ходоровський; по $1: П. Сталений, В. Бурак, О. Воліх, Д. Бойко, В. Пасичний, М. Ґніт, Л. Самборський, Ю. Самборський, П. Клекот, І. Тепер, Й. Кава, М. Заплітний, М. Підгородецький, П. Зарівний, Н. Сулима, А. Королишин, В. Пачковський, В. Кушнір, В. Козак, С. Свинарчук, А. Дзаман, А. Борис, Н. Житарук, Д. Ґембаровський, І. Стрик, І. Кушнір, А. Королишин, І. Паньків, П. Ремінник, О. Косюк, Н. Глядик, Н. Вецал, М. Кінаш, М. Копернюк, Т. Лаба, О. Д. Лещишин, Д. Ремінник, Н. Герман, О. Чубай, В. Кучирявка, І. Кузій, Д. Лукиник, І. Городицький, І. Рудик, Дж. С. Чарлі, М. Камфонік, П. Демош, І. Маленчук, П. Стойко, д-р О. Каськів, Ю. Іванович; по 50 ц.: А. Пророчок, І. Глива, С. Пригарський, І. Назарик, П. Ґембаровський, І. Пурич, І. Камфонік, А. Сусла, М. Приборівський, С. Сьвірський, І. Познанський, В. Патрило, І. Затонський, М. Яцишин, К. Сулима, Я. Процишин, Я. Кіндифорський, Д. Гафійчук, П. Шевчук, А. Рапко, П. Ґуц, Н. Михайлюк, Т. Пригарський, П. Сорокатий, П. Маяць, Л. Ганчарик, П. Гук, М. Чагарин, Параска Липська, О. Кухаришин, П. Сорокатий, С. Мостецький, М. Боднар, Н. Черкас, М. Бардачевський, Д. Піжинський, Й. Ґалоншка, П. Осьтяк, П. Кічак, А. Ґурняк, І. Околіта, Я. Шикула, Д. Лукиняк, О. Червінський, О. Кравець, Д. Пігун, А. Сирота, В. Липський, П. Коцуба, І. Лаба, Й. Бойко, І. Коцуба, М. Кузів, Н. Городицький, А. Зарічняк, С. Герман, П. Лапчинський, Й. Чагарин, Д. Мельник, Н. Федишин, А. Рибак, М. Фірман, Й. Гловацький, Ф. Гнецко, В. Карась, Н. Сусла, Д. Герман, А. Басан, О. Рогожинський, Г. Вітушинський, П. Гричух, І. Туз, В. Копитко, Т. Кучер, П. Схаб, П. Романович, Г. Стрик, Анна Сусла, Й. Городицький, І. Строцький, К. Ферман, Анна Сьвірська, К. Корніцький, М. Карась, Н. Сулима, А. Боднар; Е. Петрович 30 ц.; по 25 ц.: Н. Кришталович, Р. Гірняк, Я. Гричух, М. Заходник, А. Лулув, А. Альбрихт, Й. Градюк, Й. Биспянський, І. Сарахман, І. Липка, І. Боднар, В. Бровчук, В. Барилюк, С. Рогожин, В. Кінаш, Й. Гричух, С. Щенгор, Л. Комоніцький, С. Бухтик, Й. Кваснівський, Ф. Лановий, Я. Бубінко, С. Туз, А. Кушнір, К. Ходоровська.

Товариство Запорозька Січ, від. 206. У. Н. Союзу, дали з каси $25; Тов. ім. Івана Франка, від. 241 У. Н. Союзу, збірка на зборах $2.05. Разом $133.75. Рідній Школі вислано через Обеднання $28.75. Машина і інші кошта $5.00.

ЗА СПІЛЬНИЙ КОМІТЕТ:
Марія Липська, голова; **Юрій Самборський,** касієр; **Михайло Заплітний,** секретар.

ВУСТЕР, МАСС.

Жертвам мадярського дикунства.

Гром. Йосиф Зазуляк переслав через Обеднання $5 на жертви Карпатської України.

ПРОДУКЦІЯ СИНТЕТИЧНОЇ ҐУМИ В СОВЄТАХ.

Народній комісар хемічного промислу СССР Денисов заявив урядово, що совєтський промисл почне ще цього року продукцію синтетичної ґуми. Вже тепер — каже Денисов — почалася будова 17 фабрик, які будуть продукувати синтетичну ґуму.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(93)

У великім поспіху шістьох птомів пустилось на дно озера Горус, щоб наздігнати Геркуфа і Тарзана. Після їх правильного розрахунку оба згадані мусіли удатись до смертної кімнати, в якій запроторено Гелену. З гострими тризубами в руках вони пустились попід воду з ціллю перешкодити в рятунку Гелени, а також привести назад вязнів.

Тарзан в той час вже був над кімнатою Гелени, але ніяк не міг відкрити накривки. Він сіпав за вухо накривки з цілих сил, а накривка немов приросла. Та вкінці вона таки подалась. З острахом заглянув Тарзан до середини і побачив, що кімната майже була виповнена по береги водою. А на верху видніло немов мертве обличчя Гелени.

В тім самім часі розгравалась драма ще в одному місці, а саме в столиці Тобос. У ній як закладниця залишилась Маґра. Їй приділено гарну кімнату та наділено всякими вигодами. Але вона думала про Тарзана і воліла б в сю пору знаходитись біля нього. Одначе вона була немов увязнена і не лишалось їй нічого іншого робити ніж те, що їй приказували.

Час проминав нестерпно поволі. Та в тім вона почула в коритарі кроки. Вона насторожила слух. По кількох хвилинах кроки зупинились біля її дверий, а далі самі двері відкрились. На порозі появилась постава короля Герата. В його очах пробивалась злоба і не дуже то приятельські заміри. Він зупинився на порозі, щоб побачити, яке враження це викличе на Маґру.